

Elloquentia, sensus proprietates, lepôs ita transferunt ad nos: cum statim Grammatici irreperunt sine iudicio, sine artis cognitione, sine peritia qui reprehendant *πῶς* pro *πᾶν*, *ἀγνοοῦσι* pro *ἀγνοοῦν*, & multum referre, quod quis dicat huius notitiæ esse quandam artem, & huius artis quandam notitiam. Extrâ aleam ambo sunt medicina, nec quicquam ad agros conferunt, imò impediunt, vt Auenzoar dicit imò grauerè reprehendit. Quantum verò interfit inter omnia, & omnimode nihil: nam si ad Deum, vtrumque verum, si ad homines, vtrumque falsum: nullus enim omnes res nouit; neque vnum tantum omnimode. Ergo primùm in lectione constituenda non litterarum inspiciendæ sunt, sed quis sensus magis ad artem pertineat, quisque verior sit: si secus feceris, periculum est ne simul in rem preces, & in hominem. Qualis etiam sit phrasis authoris familiaris: & vt colluctationem Grammaticorum circa verbula effugas hortor. Ex tam paruo commo-
modo, quot, & quanta euenerint detrimenta, accipe. Primùm vt iudices artis sponte eligamus artis ignaros, cum Iurisconsulti litem de re vestiaria ad vestiarios relegent: secundùm adolentes ad puerilia studia reuocemus; cum ad Philosophiam & Mathematicam prouocari deberent. Hic mos antiquorum, hæc præcepta Platonis, Aristotelis, Galeni. Sic veteres illi profecerunt. Nonne dixit Hippocrates: [Vita breuis, ars verò longa?] Iuerit Plato in Ægyptum, nouæ doctrinæ comparandæ causa: non ostendes verbum in toto Platone Ægyptiacum. Nec erant libri Græcis à barbara sapientia: at nunc, cum trãstulerint etiam fabulas, non erimus contenti duabus linguis, cum maioribus vnica fatifecerit: Esto contentus, vel libris, vel linguæ peritia, vel doctrinæ cognitione: non imitemur hydropicos, qui cum ventrem habeant humore plenum, sitiunt tamen in dies magis: sint Græcæ litteræ emolumento Grammaticis, illustribus viris ornamento. In Paulo tertio eruditionem suspiciebamus, in Leone decimo musicæ peritiam admirabamur, in rustico resistemus, in medicis despiciamus. Modus tamen & modestia vnquamque rem efficit decentem, honestam, & laudabilem. Horatius:

Græcis ingenium, Græcis dedit ore rotundo

Musa loqui.

Sed aliud longè est pulchrè nugari, & rectè agere: quinimmo ambo præstare nemo facile potest. Propterea ne malè quidem egerunt ciues Mediolanenses, qui munus hoc in nobiles tantum transfulerè. Quod, vt inquit Aristoteles, Notabilitas à maiorum virtute cum ortum habeat, verisimile est descendentes eis assimilari. Hoc autem duntaxat obseruandum in his artibus, ac negotiationibus, quæ deteriores faciunt homines, è quibus ex confesso est medicina, vt Conciliator ait. Meritò igitur potentes plectuntur, qui in eruditis fauent. Id verò accidit, quod quilibet maiora, & citò, & cum voluptate querit potius, quàm contraria iis. Nebulones autem hæc omnia pollicentur, & vt ait Poëta:

Tom. VI:

Promissis diues quilibet esse potest.

Sustinet morituros in spe, donec intereant, cum hora adest, aduocant collusorem, qui omnia laudet, imò extollat, ita demiror de Galeno, qui Thessalum accuset, quod sex mensibus polliceretur docere medicinam, cum nostro tempore vna linea tota scribi possit.

Blanditiis primò, tum post spe certa salutis, inde collusore strenuo. Hanc electionem fouent ipsi eruditi contumacia, indignatione, nimio amore studiorum, neglectu omnium, vt in responsis imprudentes, in ornatu incompti, in actionibus inepti videantur. Ergo mihi iam nunc accidit, quod Comensi cuidam venandi studiis nimis auido, qui dum capream sectatur, inter montes ei venit, vt nulla arte inde retrahi posset, frigoreque & fame interierit: sic mihi vt medicorum turbam irritauerim, confusionemque negotio intulerim, ex qua non facile possum me seruato pudore explicare, præsertim quod de illis non conqueri, sed ornatus beneficiis eos laudare teneat. At ego solum id Centauro offeram, odi illos, cum possint communi còmodo bene habere malint ob pertinaciam quandam non minus sibi ipsis, quàm aliis malè consulere. Itaque duo aliàs præsidia contra hanc labem docui, ne quis admittatur ad hanc artem, nisi Mathematicorum fuerit valde peritus. Voco Mathematicos, Geometriam, Arithmeticam, & notitiam cursus astrorum, (non genethliacos, ceterasque minùs constantes futuri cognoscendi artes) Ingenerant enim veritatis amorem adeò firmum, vt qui profitentur illas, mentiri nesciant. Alterum, vt ne cui præmia numerentur, nisi qui ægrum seruauerit. At dices, durum, iniustum, & incommodum publicæ utilitati: sed ea optima est quæ pluribus longè vtilior est, quàm damnosa: item quæ exemplo incitat alios ad rectè agendum, demum quæ processu temporum vtilior euadit, cuiusmodi hæc est. At nunc tertium subiungam, scilicet vt non verbis imperando, sed manibus tractando. Chirurgorum more, ægros curent, medicamenta secum deferant. Primum quidem apud illos peritus ab ignauo experimento dignosceretur, non fallax pharmacopola turbaret opus, non verbis locus esset: hæc tria auxilia à veteri medicina deprompta sunt, & Hippocratis. Iac Galeni etiam testimonio confirmata, ita Ægineta & Oribasius eam exercuerè, & apud Arabes Albucasis, & Rasis est Auenzoar: sic disciplina dignitatem, artifices authoritatem, præstantes viri locum suum retinuerunt. Paciscebantur etiam antiquo tempore cum ægris de pretio, vt diligentiam ipsi, ægri spem de eis auerent. Graue crimen ob tam paucorum hominum factionem, tot innoxios & bonos pœnas extremas dare, patres filiis, fratres fratribus, maritos coniugibus, pupillos parentibus, respublicas defensoribus spoliari, atque in simul vnumquemque vt magis ornamento est atque decori mortalium generi, per incuriam & improborum scelus nobis eripi. Quin quod etiam Galenus dolet vicem ægrorum,

Nota.

Quis ad hanc artem admitti debeat.

Vi in PARAGELIIS.

Nobilitas à maiorum virtute ortum habet.